

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

*“Hoe geven we tieners meer richting, ruimte en ruggensteun
om te leren en ontwikkelen?”*

Beste mensen,

2019. Een nieuw jaar waarin weer meerdere tienerscholen in het land zullen starten. De scholen die al gestart zijn, zijn inspirerend. In deze nieuwsbrief tref je beschrijvingen aan van de tienerscholen in Dordrecht en Groningen.

De expertise in het geven van uitdagend onderwijs aan tieners groeit. Naast de nieuwe scholen voor 10-14 jarigen onderwijs laten ook veel reeds bestaande scholen al zien hoe je uitdagend onderwijs kunt geven. Op basis van wat ik heb gezien en op basis van inspirerende theoriën heb ik een beschrijving gemaakt hoe in mijn visie uitdagend tieneronderwijs er uit zou moeten zien.

Tenslotte een overzicht van mijn aanbod, mochten jullie ondersteuning bij de ontwikkeling van tieneronderwijs willen hebben.

Bij deze wens ik je weer veel leesplezier met deze nieuwsbrief toe. Bij vragen of opmerkingen kun je altijd contact met mij opnemen.

Hartelijke groet,

Erik Peperkamp

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

Landelijke ontwikkeling: Voorjaarsconferentie 10-14 Onderwijs

De kwartiersmakers 10-14 Onderwijs organiseren op maandag 8 april 2019 een conferentie in Utrecht. De conferentie is bedoeld voor alle besturen en scholen die geïnteresseerd zijn in de 10-14 onderwijsontwikkelingen. In Nederland zijn er momenteel 12 concrete 10-14 onderwijsinitiatieven. Nog eens 8 initiatieven zijn bezig met hun voorbereidingen om in augustus 2019 te starten. Het doel van de conferentie is de onderlinge kennis tussen scholen te delen.

Inhoud van het programma

De opzet van de dag komt tot stand in samenwerking met de pilotscholen 10-14 Onderwijs. Binnenkort volgt er meer informatie over het programma, de wijze van inschrijving en de locatie. Breng de conferentie ook onder de aandacht bij collega's, collega-bestuurders en andere scholen.

Hoe zou uitdagend tieneronderwijs er uit kunnen zien?

De noodzakelijke transformatie van het tieneronderwijs

De tienerschool of -stroom binnen de school zal kleinschalig zijn. Een aantal van maximaal 200 leerlingen maakt het nog mogelijk om betrokken te zijn bij de gehele school. De groepen bestaan uit 25 leerlingen van verschillend niveau en leeftijd om het meester-gezel- leerling model te kunnen implementeren. Elke schooldag zijn er momenten voor persoonlijke ontwikkeling (omgaan met jezelf, de ander en de wereld), momenten om met eigen leervragen aan de gang te gaan, momenten waarin tieners uitgedaagd worden in projecten en momenten waarin specifieke vaardigheden worden getraind. Om eigen leervragen te kunnen onderzoeken is het aanbevolen een overzicht te hebben van experts (docenten, ouders, oudere kinderen), die kunnen worden betrokken. Tieners leren allereerst hoe ze een eigen leervraag kunnen vaststellen en onderzoeken en hoe ze hun eigen onderwijs kunnen organiseren. Alle momenten zijn vanuit betrokkenheid van de tieners, sommige door keuze, sommige vanuit gedeelde noodzaak. De projecten worden ontwikkeld door experts binnen de school in samenwerking met tieners, ouders en experts van buiten. Het curriculum dat zo ontstaat omvat zo de leerdoelen van de tiener, de algemene leerdoelen over de omgang met jezelf de ander en de wereld als ook de nationale standaarden. De leerdoelen worden gemeten in assessments om te bepalen welke leerdoelen een tiener bereikt heeft. Gedurende het leerproces, zal de tiener zijn/haar leerproces beschrijven en presenteren in een portfolio.

De pedagogische aanpak is gebaseerd op de jenaplan-benadering. Deze benadering stelt de tiener centraal. De benadering heeft het samen leren leven tot doel. De belangrijkste activiteiten zijn gesprek, werk, spel en viering. De benadering is er op gericht om een gelukkige en betrokken klas te creëren.

Belangrijke kenmerken van de benadering waarin het kind centraal staat zijn: de leerbehoefte van het kind als uitgangspunt, actief zelfsturend leren, uitdagende leeromgeving, sociaal leren als methode en als doel, breed begrip van leerprestatie en leermogelijkheden, een aanmoedigende manier van evaluatie en een stimulerende schoolgemeenschap.

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

Praktische gids: Tieneronderwijs of “Hoe ontwikkelen we onderwijs voor 10 tot en met 14 jarigen, waar de tiener centraal staat?”

Wil je als school stappen maken, dan beschrijft deze praktische gids de belangrijkste vragen in de transformatie naar de nieuwe leerdoelen en de nieuwe benadering. Elk hoofdstuk zal eindigen met praktische tips hoe je de transformatie kunt realiseren. Deze benadering is niet door mij ontwikkeld maar meer een compositie vanuit bestaande inspirerende theorieën. Hoofdstuk 4 is in concept klaar en stelt de volgende vraag centraal.

- Hoe zou uitdagend tieneronderwijs er in de praktijk uit kunnen zien?

Hoofdstuk 4: staat op de website: <https://www.tienercollegienijmegen.nl/gids-naar-tieneronderwijs/hfdst-4-hoe-ziet-uitdagend-tieneronderwijs-er-in-de-praktijk-uit>

Dit hoofdstuk beantwoordt de volgende vragen:

- Wat zijn de condities om uitdagend tieneronderwijs te creëren? (4.1)
- Wie werken mee aan uitdagend tieneronderwijs? (4.2)
- Hoe ziet de inhoud en het weekroosters van uitdagend tieneronderwijs eruit? (4.3)
- Welke diactiek en pedagogiek wordt gehanteerd in uitdagend tieneronderwijs? (4.4)
- Hoe worden de resultaten gevolgd in het uitdagend tieneronderwijs en hoe zorg je voor aansluiting met het vervolgonderwijs? (4.5)

Wil je reageren, stuur dan een mail of meld je aan voor het ronde-tafel-gesprek over bovenstaande vraag op 13 februari van 16.00 - 17.00 uur op de Bergendalseweg 388 in Nijmegen: info@tienercollegienijmegen.nl.

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

De tienercolleges die gestart zijn: Het Nova College in Dordrecht en Simon van Hasselt in Groningen.

Elke nieuwsbrief zal ik meerdere tienercolleges als voorbeeld beschrijven. Deze plaats ik ook op de website onder <https://www.tienercollegenijmegen.nl/tienercolleges-1>

Naam	NOVA Tienercollege Dordrecht
Scholen besturen	Het NOVA Tienercollege maakt deel uit van het openbaar onderwijs in Dordrecht en is onderdeel van de stichting OPOD en het Stedelijk Dalton Lyceum*.
Start	Augustus 2018: Het NOVA Tienercollege biedt onderwijs op de inhoud van groep 7 en 8 van het primair onderwijs (vanaf 2018-2019) en klas 1 en 2 van het voortgezet onderwijs (vanaf 2019-2020). De leerlingen leren het grootste deel van deze jaren in een kleinschalige omgeving op de locatie Eddingtonweg.
Leeftijd	10-14 jarigen, HAVO.VWO niveau
Doelgroep	Nieuwsgierig, onderzoekend, verantwoordelijk en ambitieus
Coaches	<p>René Wit en Lenny van Chastelet zijn de leerkachten. Joana Oliveira is coördinator.</p> <p>Een van de speerpunten van het NOVA Tienercollege is dat leerlingen leren reflecteren. Dit betekent dat ze leren terug te kijken naar keuzes die ze hebben gemaakt en daaruit lessen voor de toekomst te halen. Leerlingen werken met weekplanners en regelmatig wordt hen gevraagd na te gaan of het bijvoorbeeld gelukt is om de planning aan te houden. Heeft het kind wellicht te veel van zichzelf gevraagd of kan het juist een stapje sneller? Deze en andere onderwerpen komen terug in het twee-/ driewekelijkse coachgesprek met de groepsleerkracht. Uw kind zal deze gesprekken ook deels voorbereiden en kan zijn/haar vragen meenemen naar het gesprek. Tijdens het coachgesprek maken leerling en leerkracht afspraken voor de korte termijn. Die worden dan de volgende keer weer geëvalueerd. Deze gesprekken vormen ook de basis voor de ouder-kindgesprekken.</p> <p>De coachgesprekken vinden plaats tijdens de flextijd. Dit wordt vooraf met uw kind gepland.</p>
Leerlingen	
Ouders	<p>Wij vinden het belangrijk goed contact met u te houden over uw kind. Gesprekken over uw kind kunnen daarom gedurende het jaar aangevraagd worden bij de groepsleerkracht of intern begeleider.</p> <p>We bieden daarnaast drie keer per schooljaar de mogelijkheid om na schooltijd een ouder-kindgesprek te voeren. Bij deze gesprekken is uw kind altijd aanwezig. Hij/zij zal u vertellen over de projecten op school, zijn/ haar welbevinden, maar ook over de coachgesprekken met de groepsleerkracht en de afspraken die daaruit voortvloeien. Na het voeren van het ouder-kindgesprek, krijgt uw kind het portfolio van die periode mee naar huis.</p> <p>Veel ouders zijn op diverse manieren actief bij veel activiteiten onder en na schooltijd. Enkele voorbeelden: • hulp bij het lezen • begeleiding bij excursies en schoolreis • hulp bij het overblijven • hulp bij handvaardigheid • hulp bij diverse festiviteiten (sint, kerst ed.) • Hulp bij sportactiviteiten U kunt zich als hulpouder aanmelden bij een van de groepsleerkrachten.</p>
Motto	Nieuwsgierig, onderzoekend, verantwoordelijk en ambitieus

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

Werkwijze	<p>Onderzoekend leren</p> <p>Benedict Carey (onderzoeksjournalist, schrijver 'Hoe we leren') maakt duidelijk dat mensen veel beter leren én begrijpen als de stof in context wordt aangeboden. Hiermee bedoelen we dat als mensen weten wáárom iets, een situatie, plaatsvindt, het ook makkelijker te onthouden en te begrijpen is. Een voorbeeld: het is makkelijker de plaats van landen in het werelddeel Afrika te onthouden, als de topografie aangeboden is in een periode waarin ook de geschiedenis van Afrika is besproken.</p> <p>In samenwerking met het Wetenschapsknooppunt Erasmus Universiteit Rotterdam* worden de zaakvakken op het NOVA Tienercollege in samenhang aangeboden middels diverse thema's. Deze thema's herkent u aan de termen NOVA-project en EUR-college. Alle leerkrachten werken volgens de cyclus onderzoekend leren van het Wetenschapsknooppunt EUR. Alle leerlingen van NOVA 7 en 8 doen mee aan zowel de NOVA-projecten als de EUR-colleges.</p>
Onderdelen	Gepersonaliseerde route Engels, Informatica en Kunst Bewegingsonderwijs Leerorkest Persoonsvorming en burgerschap
Dagindeling	<p>Omdat veel NOVA-leerlingen verder weg wonen, hebben we flexibele schooltijden en een continuerooster ingevoerd. De leerlingen komen 's ochtends op school tussen 8.30 en 9.00 uur. De leerlingen gaan 's middags weer naar huis tussen 14.30 en 15.00 uur.</p> <p>De groepsleerkracht reserveert op die flexibele tijden dagelijks tijd voor individuele gesprekken met kinderen. De overige leerlingen gaan aan de slag met hun planning en werkopdrachten. Tussen 9.00 en 14.30 uur zijn alle leerlingen op school.</p> <p>Op woensdag zijn er voor alle NOVA-leerlingen vaste schooltijden: 8.45-13.45 uur.</p>
Toetsen	<p>Persoonlijke leerroute: Rekenen en de vakken op taalgebied worden op maat en gedigitaliseerd aangeboden volgens de SLO-kerndoelen. Op deze manier kan elke leerling zijn eigen leerroute volgen. Via de digitale omgeving houdt de leerkracht de vorderingen en het perspectief bij en geeft de leerling instructie op maat. Extra uitdaging is mogelijk voor iedere leerling die daaraan toe is. De methodes zijn gericht op de beste aansluiting tussen PO en VO. Leerlingen werken in NOVA 7 en 8 op Chromebooks.</p>
Doorstroom regulier onderwijs	<p>Al vanaf de start in groep 7 zullen de leerlingen kennismaken met leerkrachten uit het voortgezet onderwijs. De meesten zijn werkzaam voor het SDL, locatie Kapteynweg of Overkampweg. Voor het merendeel zullen deze leerkrachten naar de locatie Eddingtonweg komen om les te geven aan de leerlingen. Voor sommige vakken is het praktischer om die te volgen op een van de locaties Kapteynweg of Overkampweg. De Eddingtonweg ligt op 3 minuten loopafstand van beide locaties en de weg naar en van de andere locaties wordt altijd begeleid door een van de groepsleerkrachten. Op deze manier leren de leerlingen al vroeg om te gaan met verschillende docenten en lesstijlen.</p> <p>Voor de sociale overstap zullen de leerlingen naarmate ze verder komen op het NOVA Tienercollege, ook lessen met andere leerlingen van het SDL op diens locaties gaan volgen. Zo krijgen de leerlingen niet alleen een band met enkele leerkrachten, maar ook met hun toekomstige klasgenoten.</p> <p>Na het 2e VO-jaar op het NOVA, kunnen leerlingen de overstap maken naar klas 3 van het voortgezet onderwijs. Dat is ook het moment waarop het advies definitief meegegeven wordt.</p>
Meer informatie	<p>NOVA Tienercollege Eddingtonweg 3, 3318 BE te Dordrecht 06-22733164 info@nova-tienercollege.nl www.nova-tienercollege.nl</p>

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

Naam	Simon van Hasselt Groningen
Scholen besturen	Openbaar Onderwijs Groningen
Start	Schooljaar 17-18 (aug '17)
Leeftijd	10-14
Doelgroep	Leerwegondersteunend onderwijs
Coaches	Uw kind is bij onze docenten in zeer goede handen. Wij zijn gespecialiseerd in het werken met leerlingen met leerachterstanden en/of lichte gedragsproblematiek en schakeling naar het VMBO. Ons docententeam is deskundig, ervaren en enthousiast en heeft echt hart voor de leerlingen. Het team bestaat uit ervaren docenten. Een aantal van hen heeft een aantekening 'LWOO' of 'werken met probleemleerlingen'. Alle docenten kennen straks uw kind en weten wat het kan, hoe het in elkaar zit en wat het nodig heeft.
Leerlingen	<p>Je mag naar de Simon van Hasseltschool als je vanwege leerachterstanden op taal en of rekenen niet naar een reguliere school voor voortgezet onderwijs kunt. Je achterstanden kunnen niet al te groot zijn. Ook kan het zijn dat je moeite hebt met concentratie, werkhouding of taakaanpak of kan er sprake zijn van een sociaal-emotioneel probleem. De school gaat een OPP (ontwikkelperspectiefplan) voor je schrijven. Daar helpen we je ook bij. Wij hebben de volgende groepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Basisgroep: volgt in grote lijnen aanbod PO • VVO: voorbereidend basis- en kaderberoepsgerichte leerweg • VMBO1: basis- en kaderberoepsgerichte leerweg 1e leerjaar • VMBO2: basis- en kaderberoepsgerichte leerweg 2e leerjaar
Ouders	<p>Allereerst vinden we op school het contact met thuis erg belangrijk. Het is in het grootste belang voor uw kind/pupil dat we de driehoek leerling – ouder – school goed benutten. Leerlingen leren meer, beter en met meer plezier wanneer het contact tussen ouder(s)/verzorger(s) en school goed is</p> <p>☑ Naast de ouderavonden vinden drie contactavonden plaats. ☑ Op de contactavonden wordt met u over uw kind gesproken. ☑ De eerste contactavond zal in oktober plaatsvinden. ☑ Verder zal er steeds bij elk rapport een contactavond/-moment zijn. ☑ Om een vollediger beeld van de leerling te kunnen vormen, kan het zijn dat de mentor een keer op huisbezoek komt. ☑ Door middel van maandelijkse nieuwsbrieven (per email) wordt u op de hoogte gehouden van diverse schoolzaken, de nieuwsbrief wordt tevens geplaatst op onze website. ☑ De OKBG kunt u ook gebruiken als intermediair tussen thuis en school. ☑ De medezeggenschapsraad neemt in de relatie school - thuis een belangrijke plaats in. ☑ Soms vragen we hulp van ouders bij activiteiten op school.</p>
Motto	"Als je maar blijft dromen dan houdt het leven nooit op, dan is het reusachtig rijk" Kees de jongen (boek Theo Thijssen)
Werkwijze	We begrijpen jou! Op de basisschool ben je misschien de enige in de klas die moeite heeft met taal of rekenen. Of die problemen heeft met concentratie of motivatie. Misschien heb je wel faalangst, dyslexie of ADHD? Als dat zo is, zou de Simon van Hasselt iets voor je kunnen zijn. Leerlingen en leraren weten hoe dat is en houden daar rekening mee. Wij begrijpen jou hier dus heel goed.

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

	<p>We zorgen voor elkaar</p> <p>We doen op onze school veel samen. Iedereen kent elkaar en zorgt voor elkaar. Dat komt omdat we niet zo'n heel grote school zijn. We letten er samen op dat iedereen het naar zijn zin heeft en zo goed mogelijk kan leren. De mentor en andere leraren werken er samen met jou aan om op een goed moment naar de vervolgschool te gaan die bij jou past. Ook je ouders betrekken we daarbij.</p> <p>Dinsdag = projectmiddag</p> <p>Elke dinsdagmiddag doen we binnen en buiten de school leuke projecten. Je mag dan zelf kiezen wat je doet. Bijvoorbeeld koken, knutselen, zeilen, kanovaren, schaatsen, klimmen, voetballen, naar een museum gaan, bordspellen en dergelijke. De bedoeling is om elkaar beter te leren kennen, andere kinderen van de school te leren kennen en docenten eens op een andere manier mee te maken. Je leert natuurlijk ook heel veel van die projecten. Vaardigheden die je daar oefent zijn: omgaan met regels en afspraken, omgaan met klasgenoten, omgaan met volwassenen, maar ook taakaanpak en kijken naar je eigen gedrag komen aan bod.</p>
Onderdelen	<p>Vakken Nederlands (taalwerkplaatsniveau), Engels, Duits, Rekenen (werkplaats op niveau), Wiskunde, Wereldoriëntatie, Mens en Maatschappij, Mens en Natuur, Verzorging Lichamelijke Opvoeding, Handvaardigheid/CKV, Mentoraatlessen, Projecten, PSO (Praktische Sector Oriëntatie)</p> <p>Lessen van 55 minuten, met 5 minuten wisseltijd.</p>
Dagindeling	<p>Vast lesrooster met vakken. Lessen van 55 minuten, met 5 minuten wisseltijd. Je begint en eindigt je de schooldag zoveel mogelijk met je <u>mentor</u>. Je mentor kan ook helpen bij het maken/plannen van huiswerk</p>
Toetsen	<p>We werken op school met methode- gebonden toetsen, daarnaast monitoren we het niveau van de leerlingen door middel van de toetsen van Diataal.</p>
Doorstroom regulier onderwijs	<p>Uitstroom die past, zodra het kan</p> <p>Zodra het kan, stroomt uw kind uit naar het VMBO. Gemiddeld zitten leerlingen twee jaar bij ons (VMBO1 en VMBO2). Na twee jaar stromen ze uit naar 2- of 3-VMBO. Soms stroomt een leerling al na een jaar uit, meestal naar 1- of 2-VMBO. Het kan ook voorkomen dat een leerling rechtstreeks naar het MBO geschakeld wordt.</p> <p>Het komt ook voor dat de leerling doorstroomt naar het voortgezet speciaal- of praktijkonderwijs.</p>
Meer informatie	<p>Adresgegevens:</p> <p>Travertijnstraat 2 9743 SZ Groningen T (050)321 06 35</p> <p>I www.simonvanhasselt.nl E info@simonvanhasselt.nl</p> <p>Teamleider</p> <p>Dhr. J. Kuik, j.kuik@o2g2.nl</p>

Nieuwsbrief Tieneronderwijs

Kleinschalig en uitdagend onderwijs voor 10-14 jarigen

Januari 2019, uitgave 5 van het tweede jaar

Ondersteuningsaanbod

Hieronder een overzicht van het ondersteuningsaanbod. Heeft u interesse in een bijdrage: mail info@tienercollegienijmegen.nl.

a. Ontwikkel zelfsturing bij de tieners (en bij jezelf als begeleider of ouder).

Onze bijdrage: Het instrument 'de self-director' geeft een overzicht van de belangrijkste vragen in de persoonsvorming. Op een trainingsdag wordt dit instrument van zelfsturing geïntroduceerd en omgezet in een aanpak voor de tieners. Daarna gaan de begeleiders met de tieners aan de slag met 'de selfdirector'. Ook de tieners kunnen een verdiepende dag krijgen vanuit ons. Een eerste open training zal in februari worden gehouden.

b. Ontwikkel communicatievaardigheden bij de tieners (en bij jezelf als begeleider of ouder).

Onze bijdrage: een trainingsdag om te leren empathisch te communiceren voor begeleiders, ouders en tieners. Een eerste open training zal in april worden gehouden.

c. Bepaal samen (begeleiders, tieners, ouders) de leerdoelen.

Onze bijdrage: Op basis van richtinggevers stellen tieners, begeleiders en ouders zelf de leerdoelen vast in twee gezamenlijke sessies van een dagdeel.

d. Ontwikkel samen (begeleiders, tieners, ouders) het onderwijs.

Onze bijdrage: Twee oefenbijeenkomsten van een dagdeel om samen met tieners, begeleiders, ouders en experts een project op te zetten. Twee oefenbijeenkomsten van een dagdeel om in een vakgebied een aanzet te geven voor een uitdagende training/project/leeromgeving om voor te bereiden op een assessment.

e. Maak contact met PO-scholen en VO-scholen die samen een tienerstroom willen ontwikkelen of het onderwijs aan 10-14 jarigen willen verbeteren.

Onze bijdrage: Het leggen van de eerste contacten en voeren van eerste verkennende gesprekken.

f. Start met leerkrachten PO en docenten VO vanuit een gedeelde visie en missie: Wat wil je bereiken met de tieners?

Onze bijdrage: Ophalen van de individuele dromen, visies en passies via interviews. Vervolgens in twee sessies van een dagdeel komen tot een eerste gezamenlijke opzet van de visie en de missie.